

A Debreceni Egyetem könyvtári szolgáltatásainak rendszere

A Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár (DEENK) az ország egyik legnagyobb nyomtatott és online gyűjteményével – Könyvtári Minőség Díjjal és Minősített Könyvtári címmel – rendelkező, nyilvános, tudományos és szolgáltató központja. Az egységes menedzsment alatt működő, kilenc tudományos könyvtár alkotta intézmény közös feladatokat szolgál, különös tekintettel az információhoz való korszerű hozzáférésre az Egyetem minden polgára számára.

A DEENK elsődleges célkitűzései közé tartozik az egyetemen folyó kutatási-oktatási folyamat hatékony támogatása, melyet a hagyományos és nem hagyományos dokumentumainak, információforrásainak gyűjteményével, külső információforrásokhoz való hatékony hozzáférés biztosításával, a hallgatók, oktatók és kutatók egyetemi és szakmai céljaik eléréséhez szükséges szolgáltatások kialakításával segíti.

A Debreceni Egyetem nagy hangsúlyt fektet a képzés és a tudományos kutatás minőségét biztosító könyvtári infrastruktúra folyamatos fejlesztésére. 2020 szeptemberében elkészült a DEENK 2 legnagyobb szolgáltatási épületének – a Bölcsész- és Természettudományi Könyvtárnak, az Élettudományi Könyvtárnak – belső átalakítása. Az összességében közel 400 millió Ft értékű térátalakítás a könyvtár férőhely-kapacitásának 63%-át érintette.

Az Élettudományi Könyvtárban öt, egyenként 8-12 férőhelyes tanulószoba került kialakításra. A tanulószobák modern felszereltsége (digitális táblák, prezentációs eszközök, lapszkenner stb) az elmélyült, egyéni tanulás mellett nemcsak a kollaborációt teszik lehetővé, de akár “próba előadások” tartására, sőt, közvetítésére is alkalmasak. A tanulószobákat egyetemi hallgatókból álló tanulócsoportok időpontra foglalhatják (<https://lib.unideb.hu/hu/tanuloszoba-foglalasa>). A tanulószobák mellett kialakított 40-50 fő befogadására alkalmas előadóterem az oktatás mellett hazai és nemzetközi konferenciák helyszínül szolgál.

A DEENK könyvtáraiban jelenleg 1.157 olvasói férőhely áll rendelkezésre, melyek 22%- a számítógépes munkaállomás. A hallgatói számítógépek 59%-a korszerű, három évnél fiatalabb PC-ből áll, 3 könyvtári épületében számítógépekkel, laptopokkal felszerelt oktatóteremmel támogatja az egyetemi oktatást. 2021 őszétől a DEENK az egyetem hallgatói számára laptopkölcsonzési lehetőséget is biztosít.

A könyvtár felhasználó központú szolgáltatásának célja, hogy a földrajzi és a nyitvatartási idő korlátait áthidalva, a könyvtár épületétől független és **24 órás szolgáltatással** nyújtson hozzáférést az információkhoz és a könyvtári szolgáltatásokhoz egy részéhez.

A megújult könyvtári honlapon (<https://lib.unideb.hu/hu>) minden olyan információ megtalálható, ami a tudományos kutatómunkához szükséges. A honlap „Keresés, Kutatás” menüpontja vezérfonalat nyújt a teljes kutatási folyamat menedzseléséhez, a szakirodalom felkutatásától a publikáció megjelentetésén át, a kutatói profilok létrehozásáig. A könyvtár honlapján elérhető a DEENK könyvtári katalógusa, mely elsősorban a könyvtár nyomtatott állományának összetételéről nyújt információt, míg az elektronikus tartalmak – adatbázisoktól, e-folyóiratoktól független - keresésére a DEENK honlapján elérhető UDiscover keresőfelülete szolgál.

A DE karai számos jegyzettel segítik a hallgatókat, a jegyzeteket a DEENK-hez tartozó Debreceni Egyetemi Kiadónál (<https://dupress.unideb.hu/hu/fooldal/>) nyomtatott és online formában adja ki.

A nyomtatott jegyzetek a Kiadó jegyzetboltja mellett a DEENK épületeiben megvásárolhatók, az online tartalmak a kiadó honlapjáról többféle formátumban (pdf, epub, mobi) elérhetők, külön költségtérítés nélkül letölthetők.

Az egyetemen folyó oktató és kutatómunka szempontjából különösen fontosak a teljes szövegű elektronikus folyóiratok, adatbázisok. A könyvtárba beiratkozott egyetemi polgárok közel 65.000 tudományos folyóiratcikkhez férhetnek hozzá, akár a könyvtári nyitvatartási időn túl, otthonról is elérhetik az előfizetett elektronikus tartalmakat <https://lib.unideb.hu/hu/otthoni-eleres>.

Az online elérhető tudományos tartalmak száma évről- évre növekszik. Jelenleg 59 előfizetett adatbázis áll a Debreceni Egyetem polgárainak rendelkezésére, melyek közül 16 multidiszciplináris, 31 szakadatbázis és 12 egyéb jellegű (referenciakezelő, plágiumszűrő stb.) szolgáltatás <https://lib.unideb.hu/hu/adatbazisok>.

A sokrétű online előfizetéseknek köszönhetően a Debreceni Egyetem PhD hallgatóinak és oktatóinak is lehetősége van költségmentesen open access publikációt megjelentetni a Springer, Elsevier, Cambridge és Wiley kiadók folyóirataiban. A „Read and Publish” előfizetési modellek mellett az egyetem 2016-tól biztosít pénzügyi forrást arra, hogy a kutatói, PhD hallgatói minőségi, nyílt elérésű folyóiratokban publikálják cikkeiket. A [kidolgozott koncepció értelmében](#) a cikkjelzési díj 50%-át fedezi az egyetemi támogatás. A támogatás igénybeviteléhez szükséges módszertani útmutatásokat, a pályázatok adminisztrációját és koordinációját az egyetemi könyvtár végzi.

A PhD hallgatók, egyetemi oktatók publikációik benyújtása előtt, közleményeik ellenőrzésére 2 plágium ellenőrző szolgáltatást is használhatnak. A tudományos munka írását referenciakezelő szoftverek segítik. A PhD hallgatók számára a nyíltan elérhető hivatkozáskézelő szoftverek (*Mendeley*, *Zotero*) mellett az Endnote meghatározott számú felhasználói hozzáféréssel, a Proquest Refworks korlátlan hozzáféréssel nyújt segítséget a minőségi tudományos munka elkészítéséhez.

Az egyetemi könyvtár a tudomány világában való változások nyomán követésére, a PhD hallgatók, kutatók naprakész tájékoztatása érdekében blogoldalakat üzemeltet. Az <https://instantscience.hu/> elkalauzolja a PhD hallgatókat a tudományos kutatás látványos, 2.0 világába. Az írások a kutatói társadalmat igyekeznek eligazítani a 21. század tudományos kommunikációjának világában, különös tekintettel a jelenlegi helyzetre, s az e téren kínálkozó lehetőségekre, főleg a nyílt hozzáférés területén. A nyitott tudomány legfontosabb magyarországi weboldalán, az <https://openscience.hu/> -n rendszeresen közöl a kutatói társadalom érdeklődésére számot tartó híreket. A posztok adta tájékoztatások mellett a könyvtár által szervezett oktatások széles palettán mozogva, akár egyedi igényekhez igazított formában szerveződnek. A meghirdetett tréningek, kurzusok mellett a könyvtár két előadással részt vesz az egyetem PhD hallgatóinak szervezett "[Általános kutatási ismeretek](#)" c. kurzuson. A DEENK kurzusainak és tréningjeinek tananyagait az egyetem elearning felületen érik el a hallgatók (<https://elearning.unideb.hu/course/index.php?categoryid=808>)

A DEENK az előfizetett adatbázisok mellett egyetemi feladatának ellátása érdekében adatbázisokat épít. Az egyetem kutatóinak teljesítményét a DEENK által gondozott [iDEa Tudóstér](#) reprezentálja. Az itt létrehozott kutatói profilok személyekhez, kutatási egységekhez (*karok, tanszékek, intézetek, doktori iskolák*), valamint pályázatokhoz kapcsolódnak. Az adatlapokon a

kutatási terület és kapcsolatrendszer mellett a kutatók, PhD hallgatók teljes publikációs listája, valamint különböző statisztikai és tudományometriai adatok jelennek meg.

Az ország egyik első intézményi repozitóriumaként tartják számon a DEENK által épített Debreceni Egyetem Elektronikus Archívumát (DEA). A DEA az egyetem tudományos és történeti anyagainak elektronikus tárhelye és egyben a nyílt hozzáférés egyik megnyilvánulási formája. (<http://dea.lib.unideb.hu/dea/>).

A DEA szerkezete az Egyetem struktúráját követi, és lehetőséget ad az egyes karok, doktori iskolák dokumentumainak (oktatási anyagok, hallgatói dolgozatok, publikációk stb.) tárolására és szolgáltatására meghatározott hozzáférési szintek szerint.

2021-ben, szintén egy EFOP pályázat támogatásával került kialakításra a Debreceni Egyetem intézményi adatrepozitóriuma (<https://adattar.unideb.hu/>), aminek célja, hogy kutatási adatok publikálására alkalmas infrastruktúrát biztosítson az egyetem kutatói és hallgatói számára. Az EFOP pályázat által finanszírozott projekt nem csupán a kutatások során keletkező adatok biztonságos tárolását és kezelését lehetővé tevő korszerű rendszer építését célozza, de az open science szellemiségének, a megosztás kultúrájának FAIR alapelveken nyugvó terjesztését és népszerűsítését is magában foglalja.

A DEENK széleskörű szolgáltatásainak köszönhetően az egyetemi és doktori képzésekben részt vevő hallgatók az ország egyik legkiemelkedőbb egyetemi könyvtári szolgáltatásait vehetik igénybe.